
MAATILAMUSEON MAHDOLLISUUDET

Case: Katteluksen tila

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö
Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Mustiala, kevät 2016

Miia Salin

MUSTIALA

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

Maatilatalous

Tekijä

Miia Salin

Vuosi 2016

Työn nimi

Maatilamuseon mahdollisuudet, Case: Katteluksen tila

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli perustaa Karjalohjalla sijaitsevalle Katteluksen tilalle toimiva maatilamuseo, jossa esiteltäisiin tilan historiaa. Museon perustamisen ja tämän opinnäytetyön mahdollisti työn toimeksiantaja Katteluksen tila ja yhteyshenkilöni Terhi Haataja.

Museon perustaminen tuli tilalle ajankohtaiseksi, sillä tilalla olevaa matkailutoimintaa haluttiin kehittää ja resurssit museon perustamiselle olivat hyvät. Opinnäytetyön yhteydessä pohdittiin myös museon markkinointia ja museoelämyksen tärkeyttä museokävijöille, Museossa käytetyt esineet olivat kaikki Katteluksen tilalla säilyneitä 1900-luvun alun esineistöä. Työn yhteydessä tilalle tehtiin myös tulevaisuutta ajatellen kehittämissuunnitelma.

Toimivan museon perustamiseksi ja vertailukohtana työssä on käytetty Uudellamaalla sijaitsevia maatalousmuseoita sekä opinnäytetöitä. Esineiden inventoinnissa ja luetteloinnissa on apuna käytetty Suomen maatalousmuseo Sarkan tarjoamia tietoja esineiden käyttöhistoriasta sekä opinnäytetyön tekijän intohimoista suhtautumista maataloushistoriaan. Opinnäytetyöprosessin aikana Katteluksen tilalle on valmistunut käyttövalmis museo, jonka kaikki esineet on inventoitu ja luetteloitu. Museota varten on myös tehty opasteet museokävijöille.

Museolle tehty toiminnan kehittämissuunnitelma ja sen sisältämät ehdotukset ovat opinnäytetyön tekijän näkemys museon toiminnan kehittämisestä. Opinnäytetyöprosessi oli ehjä kokonaisuus, jonka osat tukivat toisiaan ja kehittämissuunnitelman pohjalta on avautunut uuden opinnäytetyön mahdollisuus museopuutarhan perustamisesta.

Avainsanat Maaseutumatkailu, museoala, elämysmatkailu, markkinointi

Sivut

27 s. + liitteet 5 s.

Mustiala

Degree Programme in Agricultural and Rural Industries

Agriculture Option

Author

Miia Salin **Year** 2016

Subject of Bachelor's thesis
farm

Farm museum possibilities, Case: Kattelus

ABSTRACT

Kattelus farm is focused on producing organic grain in Karjalohja, Finland. The farm has also farm tourism and they rent cottages. The farm wanted to establish a museum which would tell the farm history. This thesis contains information about establishing a new museum and research about small farm museums and their state in Finland.

For a museum visitor the overall experience and museums versatility is important. Modern people whose lives are filled with technology want also museums to utilize new technology. New innovations in the museum field have become necessary and using new technologies make museums more attractive. Also marketing is important so that people find museums and outdated marketing doesn't attract people.

Establishing museum activities on Kattelus farm became an issue because they wanted to develop farm tourism in their business. The farm had good resources for the museum, a wide collection of early 20th century farm items and a suitable space for the museum. In this thesis there is also a development plan for the museum. Other operating museums in West Uusimaa are compared with this new farm museum. Finland's farm museum Sarka's collection functioned as a reference material when carrying out the Kattelus farm artefact inventory. I chose this theme for my thesis as I am very interested in Finnish rural history.

The Kattelus farm museum was built during this thesis project. The opinions in the development plan are entirely my own. The thesis contains also information about how to start up a new museum business and relevant legislation connected to the process.

Keywords Countryside travel, museum sector, experiential travel, marketing

Pages 27 p. + appendices 5 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	MAATILAMUSEO MATKAILUKOHTENA.....	1
2.1	Museon määritelmä.....	2
2.2	Maatalous- ja maatilamuseot alueella ja niiden erot.....	3
2.2.1	Maatalousmuseo.....	3
2.2.2	Maatilamuseo.....	4
2.3	Museo maatilamatkailu tilalla.....	4
2.3.1	Millainen museo?.....	4
3	MUSEON PERUSTAMINEN.....	5
3.1	Lait ja säädökset.....	5
3.2	Paikallismuseoiden tarpeellisuus ja tehtävät.....	7
4	KATTELUKSEN TILAN HISTORIA.....	7
5	MUSEOESINEIDEN INVENTOINTI JA MUSEON ASETTELU.....	9
6	KATTELUKSEN MAATILAMUSEON MAHDOLLISUUDET.....	13
6.1	Kuninkaantie ja lähimuseot.....	13
6.2	Museon markkinointi ja verkostoituminen.....	14
7	MUSEOT MUUTOKSEN ALLA.....	15
7.1	Lepaan älypuisto.....	16
7.2	Museopuutarha.....	17
7.3	Äänimaisemat ja moniaistillisuus.....	18
8	KATTELUKSEN MAATILAMUSEON KEHITTÄMISSUUNNITELMA.....	19
8.1	Markkinointisuunnitelma.....	19
8.2	Toiminnan kehittämissuunnitelma.....	20
8.2.1	Kasvimaa ja hedelmätarha.....	20
8.2.2	Kesäkahvila.....	22
8.2.3	Kuuntelukävely ja ympäristö opasteet.....	22
8.3	Rahoitussuunnitelma.....	23
9	YHTEENVETO.....	23
	LÄHTEET.....	25

1 JOHDANTO

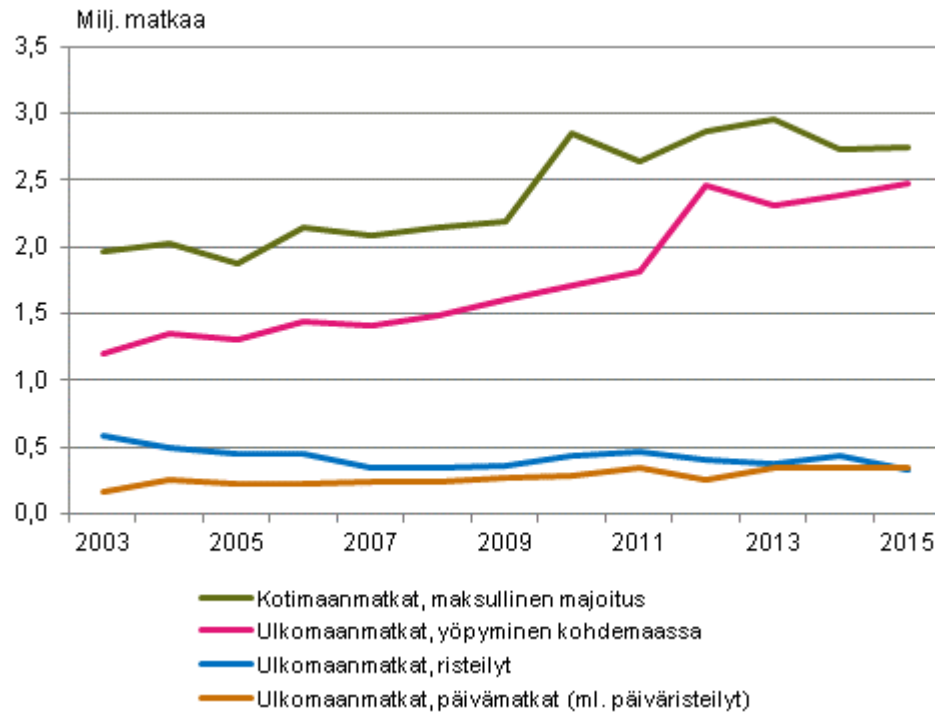
Suomen museokenttä on hyvin kattava ja laaja-alainen ja se onkin Suomen toiseksi kattavin kulttuuripalvelu kirjastojen jälkeen. Suomessa on yli tuhat museota ja näistä suurin osa on paikallisia ei-ammattillisesti hoidettuja museoita, jotka ovat perustettu ja toiminnassa vain paikallisten ihmisten kulttuuriperintöharrastuksen ansioista. Tämä on erittäin tärkeä osa suomalaisen paikallishistorian säilymisessä tuleville polville.

Vaikka museoala ei ole vetovoimainen, ei se tarkoita ettei sillekin olisi omat käyttäjänsä. Perinteinen museokäsitys on väistymässä teknologiasukupolven ottaessa tilaa niin museokävijöiden kuin museovaikuttajien joukossa. Nykyään, ollakseen kiinnostava museo, ei riitä museoesineiden esittely ja hämärät tilat. Nykyaikainen museokävijä haluaa kokea kokonaisvaltaisen museoelämyksen kaikilla aisteillaan. Hyvän museoelämyksen saavuttaakseen on museoiden tarvinnut kehittyä ja näin elämyksen museokentän osalta mielenkiintoisia aikoja. Onko museokentästä haasteesseen ja säilyttääkö museo paikkansa nyky-yhteiskunnassa?

Katteluksen tila on Karjalohjalla sijaitseva vanha tila, jonka historiaa on pystytty jäljittämään aina 1550-luvulle. Tilan vaiheet ovat moninaiset ja omistussuhteet ovat vaihdelleen aikojen saatossa. Vuodesta 2011 lähtien tilaa ovat pitäneet Terhi ja Mikko Haataja.. Tila on ensisijaisesti maatila, jolla viljellään luomuviljaa, mutta lisäksi matkailutila, joka tarjoaa majoitusta ja juhlatilaa. Museo tilalle perustetaan matkailutoiminnan jatkeeksi.

2 MAATILAMUSEO MATKAILUKOHTEENA

Tilastokeskuksen mukaan kotimaan matkailu varsinkin kesäkuukausina on kasvanut 2000-luvun alusta. Vuoden 2010 jälkeen kasvu on ollut hidasta, mutta huomattavissa olevaa. Tilastokeskus on julkaissut tietoa suomalaisten matkustamisesta touko-elokuussa vuosilta 2003-2015 ja julkaistuista luvuista voidaan päätellä, että kotimaan matkailun suosio on ollut kasvussa. Tilastokeskus kuvaajassa on tilastoitu kaikki maksullisen yöpymisen sisältämät matkat ja näiden lisäksi on tehty 8 miljoonaa ilmaisen yöpymisen matkaa (Taulukko 1). (Tilastokeskus 2015.)

Kuvio 1. Vapaa-ajanmatkat touko-elokuussa 2003-2015 (Tilastokeskus 2015)

Tästä voidaankin päätellä, että kotimaan matkailun suosio on lisääntynyt 2000-luvun aikana. Jo vuonna 2006 Tampereen yliopiston tekemä maa-seutumatkailun kuluttajatutkimus osoittaa, että maatilamatkailu on kasvavan kiinnostuksen kohteena ja matkailutilojen erikoistuminen harraste- ja aktiviteetteja tarjoaviksi lomakohteiksi kiinnostaa varsinkin nuoria matkailijoita. Myös lähiruoka ja suoramyynä sekä välinevuokraus omaehtoiseen luonnossa liikkumiseen maatilamatkailutilalta käsin kiinnosti tutkimukseen haastateltuja. (Laiho 2006, 4-5.)

2.1 Museon määritelmä

Kansainvälinen museoneuvosto ICOM on määritellyt museon seuraavasti: *"A museum is a non-profit, permanent institution in the service of society and its development, open to the public, which acquires, conserves, researches, communicates and exhibits the tangible and intangible heritage of humanity and its environment for the purposes of education, study and enjoyment."* (ICOM 2007.) Museomääritelmä on suomennettu usealla eri tavalla lähteestä riippuen. Tässä työssä käytän työväenmuseo Werstaan johtajan ja aktiivisen museoihmisen Kalle Kallion suomentamaa määritelmää, jota hän on käyttänyt artikkelissaan *Erilaiset museot, erilaiset ystävät, näin:* *"Museo on voittoa tuottamaton pysyvä instituutio, joka toimii yhteiskunnan ja sen kehityksen hyväksi; on avoinna yleisölle; hankkii, säilyttää, tutkii, julkaisee ja esittelee – tutkimusta, kasvatusta ja mielihyvää varten – aineellista ja aineetonta todistusaineistoa ihmisistä ja heidän ympäristöstään."* (Kallio 2008, Muuseum 1/2008.) Samassa artikkelissa Kalle Kallio pohtii museomääritelmää, sen sisältöä ja epäkohtia. Hän muun muassa kirjoittaa museoiden unohtaneen määritelmän ensimmäisen sivulauseen *"Toimii yhteiskunnan ja sen kehityksen hyväksi"*. Ja tähän

hän myös artikkelissaan haluaisi kiinnittää museoiden huomion esimerkiksi museoiden menestykseen liittyvistä tekijöistä. Museoalalla on vallalla käsitys, että museoiden menestys riippuu sen kyvystä hankkia aineistoa ja tehdä tutkimusta, vaikka todellinen menestys mitataan aivan eri kriteereillä. (Kallio 2008.) Usein ammatillisesta museotoiminnasta eroavat vapaaehtoisvoimin pyörivät paikallismuseot nähdään museokentässä jopa ongelmallisena niiden moninaisten toimintatapojen ja lukumäärän takia. Näissä yhteyksissä onkin keskusteltu paikallismuseotoiminnan supistamisesta ja museo-nimikkeen käytön rajaamisesta. (OKM 2012, 11.) Paikallismuseot kuitenkin usein onnistuvat hyvin rajallisista resursseista huolimatta tuottamaan kulttuurielämyksiä ja museomääritelmän mukaan, mielihyvää käyttäjilleen. Ja tämä on varmasti museokävijöiden mielestä kaikista tärkeintä.

2.2 Maatalous- ja maatilamuseot alueella ja niiden erot

Suomessa on useita erilaisia maatalous- ja maatilamuseoita ja niiden toimintaperiaatteet eroavat hieman toisistaan. Katteluksen tilan lähetyksillä olevia museoita löytää helposti Internetiin perustetuilta museon hakusivustoilta näistä kattavin on www.lansiuudenmaanmuseot.fi ja toinen maatalousaiheisiin museoihin erikoistunut sivusto on www.museoraitti.fi. Näiltä sivuilta on nähtävissä, että Länsi-Uudenmaan alueella on paljon pieniä aktiivisia paikallismuseoita. Museoalalla verkostointi on hyvä tapa lisätä oman museon tunnettavuutta sekä kehittää omaa museotaan.

2.2.1 Maatalousmuseo

Suomen tunnetuin ja kokoelmiltaan laajin maatalousmuseo on Suomen maatalousmuseo Sarka, joka sijaitsee Loimaalla ja se on perustettu vuonna 2005. Vuonna 2010 Sarka-museo sai valtakunnallinen erikoismuseo -statuksen. (Maatalousmuseo Sarka.) Valtakunnallisia erikoismuseoita on tällä hetkellä 16 kappaletta. Erikoismuseoksi päästäkseen tulee museon olla päätoiminen, ammattimaisesti johdettu ja sillä pitää olla omalla alallaan merkittävät kokoelmat. Sen lisäksi museon tulee suorittaa runsaasti erilaisia tutkimuksia omalla alallaan. (Kallio 2012, 10.) Maatalousmuseona Sarka vastaanottaa lahjoituksia kaikilta maatalouteen liittyviltä osa-alueilta ja säilyttää yleisesti ottaen maataloushistoriaa kokonaisuutena (Maatalousmuseo Sarka).

Muita maatalousmuseoita Etelä-Suomen alueella ovat Mustialan, Finbygrändin sekä Gårdskullan maatalousmuseot. Kaikki näistä museoista esittelevät laajasti koko Suomen alueelta maataloushistoriaa tuotantosunnasta riippumatta. (Museoraitti.) Näistä olemassa olevista maatalousmuseoista voidaan päätellä, että maatalousmuseo-nimikettä käytetään, kun laajalaisesti säilötään ja esitellään Suomen maataloushistoriaa koko Suomen tai maakunnan alueelta. Voidaan myös päätellä, että maatalousmuseo on käsitteenä liian laaja kuvaamaan yksittäisen tilan historiasta kertovaa museotoimintaa.

2.2.2 Maatilamuseo

Maatilamuseoita on Suomessa useita, mutta niillä on monia eri kutsunimiä. Näitä ovat esimerkiksi museotila, perinnetila, talomuseo tai tilamuseo. Tämän takia niitä on hankala vertailla nimellä maatilamuseo. www.museoraitti.fi -verkkosivusto on Suomen maatalousmuseo Saran luoma maatalousteemaisten museoiden verkosto, jonka tarkoituksena on lisätä maatalousteemaisten museoiden yhteistyötä ja tehostaa niiden markkinointia. Museoraittiin pääsevät mukaan kaikki maatalousaiheeseen liittyvät museot kertaluontoisella jäsenmaksulla. Pääasiassa museoraitin museot ovat pieniä harrastajavoimin toimivia museoita, joille on suuri hyöty yhteistyöstä ja verkostoitumisesta. Museoraitin sivuilla on myös paljon maatalousmuseoita, jotka kertovat maakunnittain maatalouden historiasta. (Museoraitti.) Museoraitti-sivustolla olevista museoista Katteluksen tilan kanssa samankaltaisin on Uotilan tilamuseo, jossa on tilan historiasta kertovia esineitä ja ympäristöä. Samankaltaisuutta lisää myös molemmilla tiloilla oleva matkailutoiminta.

Museoraitti.fi -sivuston avulla voidaankin vetää johtopäätös siitä, että maatilamuseot kaikilla nimillään, eroavat maatalousmuseoista kokoelmien alueellisella kattavuudella. Maatilamuseot esittelevät maataloushistoriaa vain yhden maatilan kannalta toisin kuin maatalousmuseot.

2.3 Museo maatilamatkailutilalla

Maatilamatkailutilalle joka sijaitsee historiallisessa ympäristössä, museo on luonnollinen yritystoiminnan jatke. Museo johdattaa matkailijan syvemmälle majoituskohteensa historiaan. Toisaalta perinteinen museo, jossa historialliset esineet on ainoastaan laitettu esille, ei välttämättä herätä kävijän mielenkiintoa samoissa määrin kuin kokonaisvaltaisesti historialliset ympäristöt. Toisaalta matkailutiloilla ei Suomessa ole vielä hyödynnetty museotoiminnan potentiaalia, sillä sen ei välttämättä nähdä kiinnostavan asiakkaita.

2.3.1 Millainen museo?

Jotta museosta saataisiin mielenkiintoinen ja erilainen, on syytä miettiä mitä erikoisosaamista tai erityisympäristöjä tilalla on sekä millainen museo sopii juuri kyseisen tilan tyyliin. Onko museo kokonaan ulkoilmamuseo vai rakennettu sisälle vanhaan rakennukseen vai näiden yhdistelmä? Maatilamatkailutilalle perustettavan museon jatkuvan toiminnan ja kehittämisen kannalta on hyvin tärkeää, että yrittäjät ovat itse kiinnostuneita aiheesta, ja että heillä on museon pitämiseen soveltuvat tilat.

Menestyvän ja mielenkiintoisen museon perustamiseksi ja muista maatilamuseoista erottuakseen on hyvä miettiä mitä erilaista on muihin tiloihin verraten. Onko tilalla erityisiä esineitä, jotka voidaan konkreettisesti liittää tilan historiaan vai taidetaanko tilalla jokin vanha työmenetelmä, jota voitaisiin näytösluonteisena yhdistää museoon. Tilalla voi olla myös säilyneenä vanhoja tarinoita seudusta tai tilan historiasta, jotka äänitiedostoina

elävöittäisivät museota oleellisesti. Maatilamatkailutilalla on usein mahdollista jatkaa historiallista kokemusta myös ulkotiloihin, jossa voi viljellä vanhoja yrttejä tai siellä voi olla museon oma puutarha.

Katteluksen tilalla on säästynyt nauhoitettuna vanhoja tarinoita, jotka tekevät tilan historiasta eläväisempää. Esineistö tilalla on kohtalaisen tavanomaista vanhalle maatilalle. Esineitä on runsaasti ja varsinkin vanhoja ajokaluja on monia. Nämä työkalut ovat näyttäviä museoesineitä, jotka tuovat museoon historian tuntua. Tilalla on myös kauniita vanhoja rakennuksia ja piha-alueita sekä mahdollista perustaa museolle oma puutarha, ainakin pienessä mittakaavassa. Nämä erityispiirteet Katteluksen tilalla tekevät jo museon perustamisesta mahdollista sekä tilasta mielenkiintoisen museokohteen.

3 MUSEON PERUSTAMINEN

Suomen ensimmäinen paikallismuseo perustettiin vuonna 1862 Raaheen ja tämän jälkeen paikallisia museoita on perustettu kiihtyvään tahtiin aina 2000-luvulle saakka. 1900-luvun alkupuolella museoiden perustaminen liittyi kansallisen identiteetin etsimiseen sekä kotiseututuntemukseen ja -tutkimukseen. Myöhemmin kotiseutumuseoiden rinnalle alettiin perustaa erikoismuseoita, jotka säilyttävät tietyn ammatin tai erikoiskokoelman historiaa. Tällä hetkellä Suomessa on yli 1000 paikallismuseota. Näistä ammatillisesti hoidettuja museoita ja museokohteita on 330 ja loput toimivat ja ovat syntyneet kulttuuriperintöharrastuksen, kotiseuturakkauden ja keräilijöiden aktiivisuuden tuloksena. (OKM 2012:5, 18.)

Viime vuosikymmenien aikana suomalaiset museot ovat muuttuneet koelma- ja esinekeskeisistä näyttelyistä laaja-alaisiksi taidetta ja ympäristöä tutkiviksi sekä kulttuurihistoriaa säilyttäviksi kokonaisuuksiksi. Näiden museoiden opetuksellisuutta ja hyötyä mitataan elämyksellisyydellä sekä mielenkiintoisella kerronnalla. (KM 1999: 31, 15.)

3.1 Lait ja säädökset

Museota perustettaessa on tärkeää ottaa huomioon kaikki lait ja säädökset, jotka takaavat museon käyttäjien turvallisuuden. Näitä säädöksiä ja lakeja ovat muun muassa paloturvallisuussäädökset, pelastuslaki sekä museon toimintaa ohjaava museolaki.

Museoita erityisesti koskeva museolaki on ensimmäisen kerran säädetty 23.12.1988, mutta se korvattiin uudella museolalla, joka tuli voimaan 1.1.1993. Tämän jälkeen museolakia on uudelleen säädetty muun muassa vuosina 1995, 2005 ja uusin muutos lakiin tuli vuonna 2015. Tämä uudistus koski valtakunnalliseksi erikoismuseoksi nimeämistä. Museolaki ei rajaa museo-nimikkeen käyttöä, mutta museotoiminnalle se antaa kehityksen lain ensimmäisen luvun ensimmäisessä pykälässä. (ML2015.)

”Museotoiminnan tavoitteena on ylläpitää ja vahvistaa väestön ymmärrystä kulttuuristaan, historiastaan ja ympäristöstään. Museoiden tulee edistää kulttuuri- ja luonnonperintöä koskevan tiedon saatavuutta tallentamalla ja säilyttämällä aineellista ja visuaalista kulttuuriperintöä tuleville sukupolville, harjoittamalla siihen liittyvää tutkimusta, opetusta ja tiedonvälitystä sekä näyttely- ja julkaisutoimintaa.”

(Museolaki 3.8.1992/729, 1:1§)

Museolaki käsittelee pääasiassa valtionosuutta saavien museoiden toimintaa ja vaatimuksia sekä valtakunnallisia erikoismuseoita. Saadakseen valtion osuutta museon tulee täyttää tietyt museolaissa eriteltyt vaatimukset. Näitä on muun muassa museon ympärivuotinen toiminta, pätevä, koulutuksen saanut päätoiminen museonjohtaja sekä museokokoelmien säilyttäminen museokokoelmina, vaikka museo lopettaisi toimintansa. (Museolaki 3.8.1992/729)

Valtionosuuden museoilta hakemusten perusteella myöntää opetus- ja kulttuuriministeriö. Ministeriön myöntämä valtionosuus lasketaan museokohtaisesti perustuen käyttökustannuksiin ja henkilötyövuosiin, jotka museoiden tulee ilmoittaa ministeriöön vuosittain. Vuonna 2016 valtionosuus on myönnetty 121 museolle ympäri Suomea. (Opetus- ja kulttuuriministeriö n.d.)

Valtakunnallisia erikoismuseoita ja niiden toimintaa säätelee museolain ohella opetus- ja kulttuuriministeriö. Museolaissa on säädetty vaatimukset valtakunnalliselle erikoismuseolle. Erikoismuseolta vaaditut kriteerit ovat vaativampia kuin mitä vaaditaan museolta, joka saa valtionosuutta. Suurin yksittäinen ero valtakunnallisen erikoismuseon ja valtionosuutta saavan museon välillä on kokoelmassa. Museolaki vaatii erikoismuseolta valtakunnallisesti merkittävää toimialan edustamista sekä omalla toimialallaan merkittävää kokoelmaa. Toisin kuin valtionosuutta saaville museoilta, erikoismuseoilta voidaan myöntää valtion talousarvion rajoissa valtionavustusta erityistehtävien hoitamista varten. Valtakunnallisille erikoismuseoilta valtionosuutta maksetaan kymmenen prosenttia korotettuna, näiden alueellisten tai valtakunnallisten erityistehtävien takia. Erikoismuseojärjestelmää tarkastellaan kymmenen kriteerin kautta säännöllisin väliajoin. Näihin kriteereihin kuuluvat esimerkiksi kävijämäärät, kokoelmien laatu ja museon aineellisuus. Valtakunnallisia erikoismuseoita on yhteensä 16. (Kallio 2012)

Museoiden, kuten kaikkien kiinteistöjen, tulee huomioida paloturvallisuus sekä erilaiset riskitekijät kiinteistössä. Museoiden kohdalla on tärkeää kiinnittää erityistä huomiota paloturvallisuuteen, koska kaikilla tavaroilla ja rakennuksella itselläänkin voi olla huomattava historiallinen arvo. Myös museokäyttäjien turvallisuutta pitää miettiä. Pelastuslaissa on käsitelty toiminnanharjoittajan sekä rakennuksen omistajan ja haltijan velvollisuudet. Näihin kuuluu muun muassa sammutuskalusto, paloilmalaitteet, poistumisreitien merkitseminen ja valaistus sekä pelastussuunnitelma (Pelastuslaki 29.4.2011/379.) Käyttäjäturvallisuuden takaamiseksi kannattaa tarkistaa myös askelmien, kaiteiden, oviaukkojen ja valaistuksen riittävyys ja turvallisuus.

Vanhoihin ja historiallisiin ympäristöihin on myös hyvä laatia paloturvallisuusstrategia. Tätä varten tehdään riskianalyysi, paloa ehkäisevien toimenpiteiden määrittely sekä paloa rajoittavien toimenpiteiden määrittely. Historiallisissa rakennusympäristöissä pitää myös huomioida pelastustiet sekä rakennusten lähestymissuunnat. Monimutkaisten rakennuskokonaisuuksien yhteydessä on hyvä käydä pelastussuunnitelma läpi paikallisen palolaitoksen kanssa. (Museovirasto 2003.)

3.2 Paikallismuseoiden tarpeellisuus ja tehtävät

Etelä- ja Itä-Euroopassa museot on kautta aikojen pääsääntöisesti perustettu yhteiskunnassa toimineiden merkkihenkilöiden toiveesta, pyynnöstä tai heidän kunniakseen. Toisin kuin pohjoiseurooppalaiset museot, jotka ovat useimmiten perustettu kansan aloitteesta. Näin ollen pohjoiseurooppalaiset museot on aikojen saatossa muuttuneet hyvin erilaiseksi verraten esimerkiksi itäeurooppalaiseen Eremitaasiin tai eteläeurooppalaiseen Vatikaanin museoon. Näin ollen museon tarkoitus ja merkitys kansalaiselle on hyvin erilainen ympäri Eurooppaa. Suomalaiset käyvät museoissa oppiakseen uutta omasta historiastaan sekä lähentyäkseen menneiden sukupolvien kanssa.

Paikallismuseot perustetaan paikkakuntalaisten toiveesta ja halusta säilyttää oman alueen kulttuuriperintöä ja paikan historiaa tai jonkun paikallisesti merkittävän ihmisen henkilöhistoriaa. Paikallismuseot yleisimmin toimivat vapaaehtoisvoimin eivätkä ne tavoittele taloudellista voittoa. Näiden museoiden merkitys museokentästä on kuitenkin suuri, sillä paikallismuseot säilyttävät tietoa, jolla on merkitystä paikallisesti ja jota ei muualta saa. Erilaiset esine-, taide- ja valokuvakokoelmat kertovat paikkakuntalaisille tarinaa, joka liittyy meidän elävään historiaan sekä paikallisiin tapahtumiin ja ihmisiin. Paikallismuseoiden tehtäviin voi alueellisen kulttuurihistorian säilyttämisen ohella liittää myös yhteisölliset vaikutukset pienemmällä paikkakunnalla. Museoiden yhteyteen järjestetään usein keksäisin tapahtumia ja ne tuovat vierailijoita paikkakunnalle. Ne voivat myös parantaa paikallisten henkistä ja fyysistä hyvinvointia tarjoamalla virikkeitä ja tekemistä talkoiden muodossa. Matalan kynnyksen kulttuuripalveluna paikallismuseot ovat erittäin tarpeellisia, sillä ne muodostavat verkoston, joka kirjastojen jälkeen on alueellisesti kattavin verkosto. (OKM 2012:5, 11–15.)

4 KATTELUKSEN TILAN HISTORIA

Katteluksen alueen historiikkaa on koonnut Matti Mäkelä teokseensa Karjalohjan Kattelus – kylä ja tila. Historiikki kertoo kattavasti kylän asutus- ja tilojen omistushistoriasta. Tätä kirjasta on nidottu vain pari painosta annettavaksi Katteluksen tilanväelle. Kaikki tässä kappaleessa käyttämäni tiedot on koottu tästä teoksesta.

Katteluksen kylän seudun asutushistoria ulottuu kivikaudelle asti, kuten monet irtolöydöt lähialueelta osoittavat. Kuten Suomessa on tyypillistä, on talojen ja kylien nimet yleisesti olleet samoja. Katteluksen kohdalla tilanne on samanlainen, Kattelus on ollut samalla kylä ja talo. Varhaisin tieto Katteluksen kylän asutuksesta on jo vuodelta 1460, jolloin kylän taloluvuksi mainitaan kolme taloa. Ensimmäinen asiakirjamerkintä jossa Kattelus mainitaan, on taasen vuodelta 1547, jolloin syyskäräjillä on samanaikaisesti tuomittu kolme Katteluksen isäntää siltojen ja teiden kunnostuksen laiminlyönnistä. Samoilla syyskäräjillä mainitaan Kattelus uudelleen tilanteessa, jossa Pyölin Lasse tuomitaan 9 mk:n sakkotuomioon kolmesta mustelmasta jotka hän löi Katteluksen Jacobiin. 1550-luvulta kylässä on ollut neljä taloa ja näistä yksi on tämänhetkisen Katteluksen tilan alku. Katteluksen tilan ensimmäiseksi isännäksi onkin mainittu Lasse Jönsinpoika (Dahlman), jonka asiakirjamerkintöjen perusteella tiedetään isännöineen tilaa vuodesta 1547 eteenpäin. Vuoteen 1777 asti talo siirtyi suoraan isältä pojalle, vaikkakin Dahlmanien isännöinnin loppuaika oli erittäin riitaista ja käräjäoikeuden omistuksesta oli vilkasta naapureiden ja sukulaisten kesken. Yhteensä Dahlmanin suvun isäntiä talossa kerkesi olla 10.

Vuodesta 1777 eteenpäin aina vuoteen 1837 asti tilaa isännöi Brunowien aatelissuku. Heidän aikanaan Kattelus siirtyi perinteisestä perheviljelmästä kartanoksi. Myös koko Brunowien isännöintikaudella käräjäoikeuteen ahkerasti. Lopulta luultavimmin käräjäoikeuteen kyllästynyt Fabian Jacob Brunow myi tilan Gustaf Simoninpojalle vuonna 1837. Tästä alkoi Katteluksessa uusi aikakausi, jolloin isäntäsuvut vaihtuivat usein, mutta maanviljelystä harjoitettiin uusin edistynein menetelmin. Jo Brunowien aikana 1820-luvulla laskettiin läheisen järven pintaa, josta alkoi pitkä käräjäoikeuden alueen muiden asukkaiden kanssa. Syntynyt riita saatiin sovittua vasta vuonna 1855 Katteluksen tilan 17. isännän Georg Magnus von Essenin avulla. Vuodesta 1837 vuoteen 1906 tilalla oli 8 eri sukuista isäntää ja tilaa myytiin monen kertaan eteenpäin ja kerran myös pakkohuutokaupattiin vuonna 1866.

Läheisen Mustion ruukin mylläri Erik Nordman osti Katteluksen tilan vuonna 1906. Tähän mennessä Katteluksen tila oli kasvanut koko kylän kokoiseksi, koska historian kirjoista selviää, että tuolloin Kattelukseen kuului 173 ha viljeltyä maata, 236 ha metsää sekä 69 ha vesialueita. Tilan torpparit kuitenkin torpparilain perusteella lunastivat torppansa itselleen ja tilan pinta-ala pieneni vuonna 1921 viljellyn maan osalta noin 50 ha ja kokonaisuudessaan 150 ha. Tilan seuraava isäntä oli edellisen vävy Sixten Nordström ja tästä eteenpäin tila on seesteisesti siirtynyt sukupolvelta toiselle. Tilan pinta-ala pieneni reilusti maanhankintalain nojalla siirtoväelle lohkottujen pika-asutustilojen myötä, jolloin tilan viljelypinta-alaksi jäi 83 ha ja 153 ha metsää. (Mäkelä 1998)

Tila luopui lypsykarjasta 1980-luvulla ja muutti navettarakennuksen sikalaksi, jo kahden olemassa olevan sikalarakennuksen lisäksi. Suomen EU:hun liittymiseen asti tilaa viljeltiin tavanomaisesti. Vuonna 1995 pellot siirrettiin luomuviljelyyn ja noin 30 emakosta luovuttiin vuonna 1999. 1990- ja 2000-luvuilla tilalla kasvatettiin myös rapuja läheisissä järvissä. Ensimmäiset vuokramökit tila rakensi jo 1980-luvun alkupuolella, mutta

nämä vuokrattiin pitkäaikaisesti, joten eivät teettäneet paljon töitä. EU:hun liittymisen jälkeen lyhytaikaiseen vuokraukseen rakennettiin kolme mökkiä. Tämän jälkeen tila remontoiti vanhasta viljamakasiinista ja sikalasta ravintolatilat sekä rakensi ison 20 hengen savusaunan. Viimeisin sukupolvenvaihdos on tilalla tehty vuonna 2011 ja tilaa on edelleen kehitetty isäntäväen itsensä näköiseksi. Tila on pyrkinyt keskittämään tuotantoa ja pannotamaan ennemmin laatuun kuin määrään, myös tilan vajaakäytöllä olevia tiloja on pyritty ottamaan uudelleen käyttöön ja vuokraamaan eteenpäin. Museoprojekti on osa tätä vaajakäyttöisten tilojen käyttöön ottoa. Tilan tämänhetkinen isäntäpari Terhi ja Mikko Haataja haluavat ajatella tilaansa ensisijaisesti maatilana ja sen jälkeen matkailutilana, vaikkakin molemmat osa-alueet ovat tärkeitä. (Haataja, sähköpostiviesti 29.3.2016)

5 MUSEOESINEIDEN INVENTOINTI JA MUSEON ASETTELU

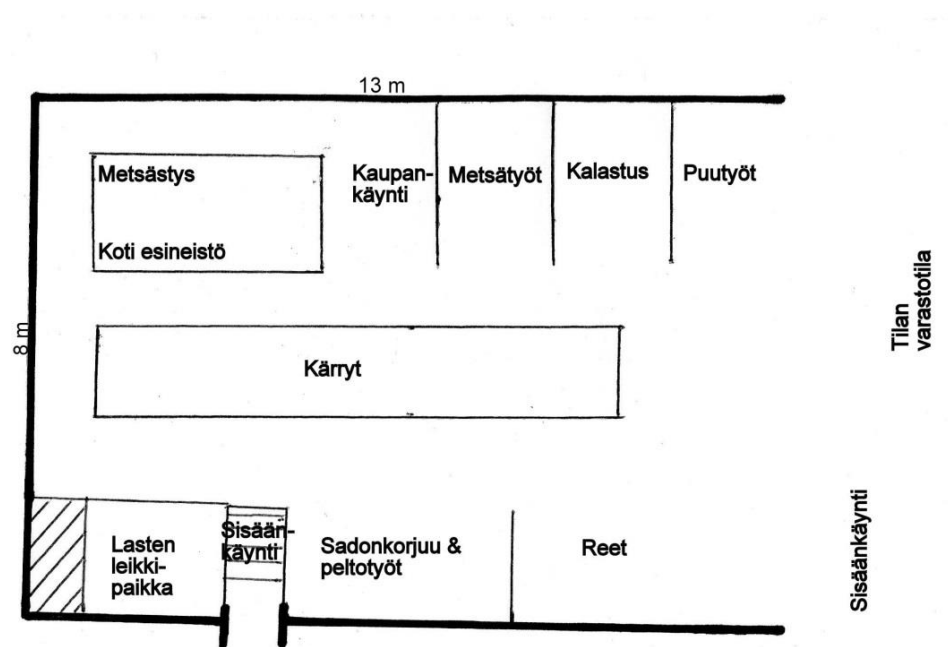
Katteluksen tilalla on jo aikaisemmin ollut olemassa maatilamuseo. Mutta resurssien puutteessa esineitä ei ole missään vaiheessa inventoitu, luetteloitu tai asetettu esille. Tämän opinnäytetyön käytännön osana suoritettiin Katteluksen maatilamuseoon nämä vaiheet. Museotilana toimii vanhan tuotantorakennuksen vinttitila, johon on vierailijoille jo ennestään rakennettu muun muassa leikkipaikka (Kuva 1).

Kuva 1. Ennen projektin aloittamista

Projekti aloitettiin suunnittelemalla pohjakartta museolle. Tähän pohjakartaan suunniteltiin museoesineille paikat aihealueittain, loogiseen järjestykseen. Opinnäytetyön toimeksiantajalla oli ideoita ja suunnitelmia

museon asettelusta, jotka sisällytettiin pohjakarttaan (Kuva 2). Pohjakartan valmiiksi saamisen jälkeen aloitettiin museon uudelleen järjestäminen. Uudelleen järjestäminen oli työvaiheista haastavin esineiden suuruuden ja painavuuden sekä tilan pienen vuoksi. Myös esineiden ikä ja hauraus aiheutti omat haasteensa uudelleen järjestämisessä. Haasteista huolimatta uudelleen järjestäminen sujui suunnitelman mukaan eikä pohjakarttaa jouduttu muuttamaan.

Kuva 2. Museon pohjakartta

Työvaiheista aikaa vievin oli inventointi. Esineitä kokonaisuudessaan on noin 200 eikä niitä koskaan aikaisemmin ollut luetteloitu, joten luettelon tekemiseen vaadittiin pitkäjänteisyyttä. Luettelointivaiheessa esineet myös tunnistettiin. Suurin osa esineistä oli helposti tunnistettavissa, kokonaisuudessa viiden esineen tunnistamiseen tarvitsi käyttää apua. Apua esineiden tunnistamiseen löytyi hyvin esimerkiksi maatalousmuseon Saran internet-sivuilta. Luettelointivaiheessa esineiden numerointi tuli myös ajankohtaiseksi. Opinnäytetyön toimeksiantajalla oli toive, ettei esineitä numeroitaisi juoksevilla numeroinnilla, vaan esineet aihealueittain numeroitaisiin alkamaan eri sataluvuilla. Näin ollen pohjakarttaa voitiin käyttää alustavana työkaluna luetteloinnin numeroinnissa. Syntyneitä aihealueita oli muun muassa ajokalut ja menopelit, sadonkorjuu ja peltotyöt sekä puutyöt. Koska joitain esineitä oli useita samanlaisia, päädyttiin samanlaisille esineille antamaan sama luettelointiluku sadasosien kanssa. Varsinkin puutyöosiossa oli paljon samanlaisia esineitä ja näistä hyvä esimerkki on höylät, jotka numeroitiin esimerkiksi näin: särmä- tai syrjähöylä 303.1–303.8. Opinnäytetyön liitteenä on museota varten tehty esineluettelo, jossa on myös tietoa esineiden käyttöhistoriasta. Tätä luetteloa on tarkoitus lainata museokävijöille, jotta he voivat paremmin tutustua esineisiin.

Kaikki esineet myös merkattiin, jotta niiden yhdistäminen museoesineiden luetteloon olisi museokävijöille helppoa. Merkitsemisessä käytettiin kahta

eri menetelmää. Toinen menetelmä oli pienet tarrat, joihin numero merkittiin (Kuva 3) ja toinen oli narulla kiinnitetyt pienet paperilaput (Kuva 4). Pääosa esineistä merkattiin tarralapuilla. Naruin kiinnitetyt paperilaput saivat vain sellaiset esineet, joihin tarralapun kiinnittäminen oli hankalaa näiden pintamateriaalista johtuen. Tällaisia materiaaleja olivat muun muassa metalli ja paperi. Näihin menetelmiin päädyttiin niiden yksinkertaisuuden vuoksi ja jos joskus joku merkki irtoaa, on se helposti korvattavissa uudella.

Kuva 3. Esineiden merkintä tarralapuilla

Kuva 4. Esineiden merkintä paperilapuin

Museon saattamisessa esittelykuntoon viimeinen vaihe oli siivoaminen. Samassa tilassa oleva, oljista valmistettu lasten leikkipaikka oli ajan saatossa levittänyt olkia kaikkialle vinttitalaan. Nämä kaikki siivottiin sekä kaikki museoesineet imuroitiin puhtaaksi (Kuva 5). Museoesineet olisi voinut vielä pyyhkiä kostealla, jotta kaikki lika olisi saatu esineistä irrotettua. Tämä jäi tekemättä lähinnä vuodenajasta johtuen, sillä museo on kylmä tila ja kevättalvesta johtuen lämpimän ja puhtaan veden saanti vinttitalaan oli haastavaa.

Kuva 5. Valmis museo

Opasteiden kanssa päädyttiin tekemään jokaisen esineen kohdalle tulevan opasteen sijasta pieni kansio, jossa kaikki esineet oli lueteltuina. Kaikkien esineiden käyttöhistoriasta ei kansioon kirjoitettu, sillä suurin osa museon esineistä on tuttuja vielä nykypäivänäkkin. Harvinaisemmista esineistä kirjoitettiin pieni johdatus esineen käyttöhistoriaan. Opastekansion sisältö on opinnäytetyön liitteenä.

6 KATTELUKSEN MAATILAMUSEON MAHDOLLISUUDET

Jotta voidaan perustaa muista alueen museoista erottuva museo, joka vierailijalleen antaa jotain uutta, pitää tuntea alueen muut museot. Erityispiirteitä museolle voivat olla esimerkiksi historiaan ja museoesineisiin liitettävät tarinat, ääniympäristöt, kasvit ja eläimet sekä historialliset teemapäivät, jolloin museo ympäristöineen esittelee työnäytöksiin museon aihealueen historiaa. Tärkeää on suunnitella myös museon markkinointia ja verkostoitumisen mahdollisuuksia. Tilan lähellä olevia tunnetumpia kohteita on Mustion linna ja ruukki sekä alueen lähetyvillä kulkeva Kuninkaantien matkailureitti.

6.1 Kuninkaantie ja lähimuseot

Kuninkaantie tunnetaan myös nimellä Suuri rantatie ja se on Pohjois-Euroopan vanhimpiin kuuluva matkailureitti. Suomen valtion alueella kulkeva Kuninkaantie on osa suurempaa historiallista tiekokonaisuutta, joka noudattelee vanhaa postilinjaa aina Norjan Bergenistä Oslon kautta Tukholmaan ja sieltä Maarianhaminaan ja saaristoa pitkin Turkuun ja sieltä aina Viipuriin ja Pietariin asti. Kuninkaantie on Pohjois-Euroopan ensimmäinen valko-ruskein matkailukyltein merkitty virallinen matkailureitti (Kuva 6) (Autoliitto.)

Kuva 6. Kuninkaantien matkailureitti (Noro 2004)

Kuninkaantien varrelle on perustettu useita museoita ja sen varrella on myös monia historiallisia nähtävyyksiä, kuten ruukkeja ja linnoja. Kattavimman listauksen Kuninkaantien museoista ja käyntikohteista on tehnyt

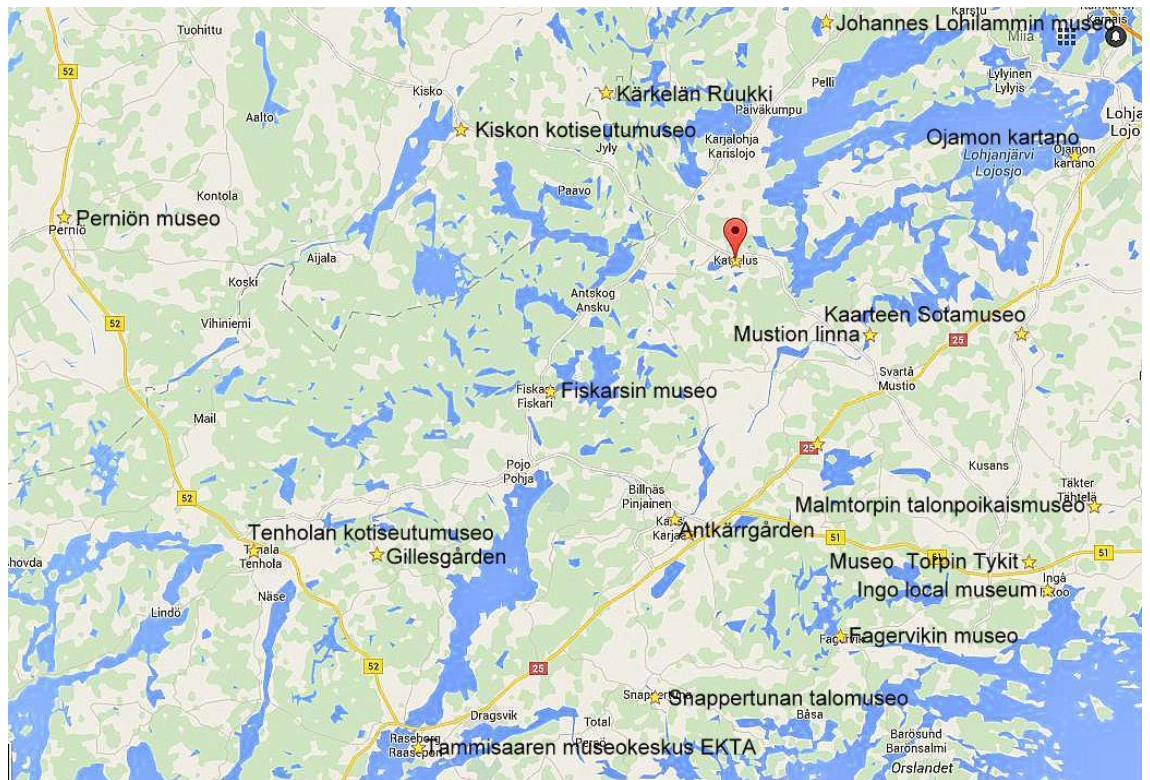
Torgny Ridderberg vuonna 1994 kirjassaan *Kuninkaantie*. (Ridderberg, 1994) Hänen kirjassaan tosin on jo osin vanhentunutta tietoa ja viimeaikaiset museoihin liittyvät hankkeet ovat tuoneet verkkoon hakukoneita, joista löytyy reaaliaikaista tietoa alueen museoista. Viimeisin hanke on ollut Uudenmaan museot verkkoon -hanke, joka on toteutettu vuosina 2011–2012. Tässä hankkeessa Uudenmaan kulttuuriperintöalan toimijat yhdessä loivat Uudenmaan museo-oppaan. Uudenmaan museo-oppaasta voi hakea joko yksittäisiä museoita tai museoretkiä, joiden varrella on useampia museokohteita. (Uudenmaan museo-opas, 2012.) Länsi-Uudenmaan museot on jo aikaisemmin listattu verkkoon Länsi-Uudenmaan maakuntamuseon toimesta. Nämä museot löytyvät lansiuudenmaanmuseot.fi -verkkosivustolta. (lansiuudenmaanmuseot.fi 2010.)

6.2 Museon markkinointi ja verkostoituminen

Markkinoinnin normaalit lainalaisuudet soveltuvat monelta osin museoidenkin markkinointiin, mutta tehokasta markkinointia museolle suunniteltaessa on hyvä ottaa huomioon myös museon markkinointiin liittyvät erityispiirteet. Museota markkinoidessa markkinoidaan palvelun lisäksi kulttuuria ja elämystä. Ja museoinstituutio on museon määritelmän perusteella voittoa tuottamaton järjestö eikä näin ollen markkinointiin ole isoja resursseja. Markkinoinnin perusta on kuitenkin sama kaikessa markkinoinnissa ja tämä on mielenkiinnon herättäminen. (Sjöblom 2012, 29)

Markkinoinniksi voitaneen lukea myös verkostointi ja yhteistyö alueen muiden museoiden kanssa. Lähin mahdollinen yhteistyökumppani Katteluksen tilalle on Mustion linna ja ruukki, jossa toimii aktiivinen museo, hotelli ja ravintola. Mustion linnan museon toiminta perustuu kartanon historiaan ja linnan yhteydessä olevaan puistoon. Museossa ei ole varsinaista pysyvää tai vaihtuvaa näyttelyä. (Mustion linna) Lähdettyäessä kehittämään yhteistyötä on tärkeää, että molemmat yhteistyön osallistuvat osapuolet saavat jotain, jotta mielenkiinto ja halukkuus yhteistyöhön ovat jatkuvia.

Lähialueella olevia muita museoita, joiden kanssa verkostointi ja markkinointiyhteistyö olisi kannattavaa, ovat muun muassa Kärkelän ruukki, Fiskarsin museo ja Tammisaaren museokeskus EKTA, joka toimii myös Länsi-Uudenmaan maakuntamuseona. Lähialueelta löytyy myös muita museoita, joiden sijainti Katteluksen tilaan on esitetty kartalla (Kuva 7). Näiden kaikkien museoiden kanssa yhteistyö olisi markkinoinnin kannalta hedelmällistä. Lähiseudun muiden pienempien museoiden kanssa myös vertaistuki tulee merkittävään osaan, sillä muiden samaa kokoluokkaa olevien museoiden toimintaan tutustuminen antaa uutta perspektiiviä ja ideoita museon mahdollisuuksista.

Kuva 7. Katteluksen lähialueen museot

Raaseporissa sijaitseva Tammisaaren museokeskus EKTA pyörittää myös www.lansiuudenmaanmuseot.fi – verkkopalvelua, joka esittelee lyhyesti kaikki toiminta-alueellaan sijaitsevat museot. Sivusto on perustettu museoviraston avustuksella parantamaan alueen museoiden näkyvyyttä ja markkinointia. (lansiuudenmaanmuseot.fi 2010.) Katteluksen tilalle muita hyödynnettäviä verkostointi- ja markkinointipalveluita voisivat olla muun muassa Uudenmaan museo-opas, johon liittyminen on ilmaista sekä Suomen maatalousmuseo Saran ylläpitämä sivusto museoraitti.fi, johon ovat kertaluontoista liittymismaksua vastaan tervetulleita kaikki maatalousaiheiset museot. (Maatalousmuseo Sarka)

7 MUSEOT MUUTOKSEN ALLA

Museon, niin kuin me sen tunnemme, parisatavuotisen historian aikana pääosassa on ollut esine, ei ihminen tai ihmisen kokemus museonkäynnistä. Elämys sanaa ei ole käytetty tai edes haluttu käyttää museoalalla. Toisaalta elämyspedagogiikasta, joka mahdollistaa oppimisen elämysten kautta samanaikaisesti vaikuttamalla järkeen, tunteeseen ja fysiikkaan, on puhuttu museo-opetuksen osana jo kauan. Elämys on kuitenkin hyvin yksilöllinen ja näin ollen se on vaikea toteuttaa. Suomen maatalousmuseo Sarka päätti käyttää elämyspedagogiikkaa kaikkialla museossaan ja näin perusti menestyvän museon. Sarka-museossa pääosassa ei ole museoesineet vaan maataloushistorian opettaminen videoiden ja itse tekemisen kautta. (Utriainen 2006.)

Sarka-museon lisäksi muitakin elämykseen panostavia museoita on. Muun muassa Tekniikan museo Helsingissä on vuonna 2006 käynnistänyt Inno-

Apaja -hankkeen, jossa koululaisryhmien museokäyntiä haluttiin elävöittää aktivoimalla opiskelijat itse pohtimaan eri keksintöjen ikäjärjestystä ja miten kyseinen oman aikansa innovaatio on saanut alkunsa. (Juurola & Tornberg n.d.)

Tekniikan yleistyessä yhteiskunnassa myös museoille tulee paineita yhdistää teknologiaa omaan toimintaansa. Mutta toisaalta elämyksellisen museon ei aina välttämättä tarvitse käyttää uusinta tekniikkaa, vaan elämyksen voi luoda myös pienillä yksityiskohdilla, jotka ovat mieleenpainuvia ja yhdistävät ihmisen aisteja luoden näin kokonaisvaltaisen kokemuksen.

7.1 Lepaan älypuisto

Älypuisto eroaa tavallisesta puistoalueesta sen tarjoaman toiminnallisuuden osalta. Älypuisto tarjoaa kävijälleen älypuhelimien kautta sellaista sisältöä puistosta ja kasvillisuudesta, jota tavallisessa puistossa ei ole saatavilla. Älysovellukset tarvitsevat yleensä internetyhteyden, joten puistossa tarvitsee olla langattoman lähiverkon tukiasema, joka on mieluiten avoin käyttäjilleen. (Pohja 2012. 14.) Hämeen ammattikorkeakoulun Lepaan toimipisteeseen, jossa koulutetaan viheralan ammattilaisia, on perustettu älypuisto Mobiilisti-hankkeen yhteydessä. Lepaan älypuistossa on käytetty kolmea eri älysovellusta. Puistoa käytetään osana Lepaan opetusta sekä virkistys- ja matkailukäytössä.

GoogleMaps -ohjelmaan on tehty puistokierros, jota voi omalla älylaitteella seurata ja ohjelma näyttää sijaintisi paikannuksen avulla puistoreittiin verrattuna. Kartta-sovellukseen on reitin lisäksi laitettu tietoa Lepaan puistosta ja avomaan tuotannosta, johon kävijä voi tutustua reitin varrella. (Salmia, Michelson, Nuutila, Siivola & Venho 2013. 137-138.) Lepaan älypuistossa on käytössä myös Suomen ensimmäinen laternaopas, jonka alkuperäisidea tulee Norjasta. Laternavox AS on norjalainen yritys, jonka yritystoiminta perustuu Laternaopas -konseptiin, jossa he tuottavat sisältöä erilaisiin käyntikohteisiin. Tätä sisältöä voivat olla äänitiedostot, kuvat, tekstitiedostot tai kaikki nämä yhdessä. Laternaopas toimii paikallisella avoimella Wifi-verkolla ja sisältö on ilmainen kaikille käyttäjille. (LaternaVox n.d.) Lepaan älypuistossa on kaksi kohdetta, jossa kävijä voi paikallisen Wifi-yhteyden kautta kuunnella Laternaoppaan tarjoamia tarinoita tai tutustua kuviin ja teksteihin aina tarinan tapahtumapaikalla mukavasti puistonpenkillä istuen (Kuva 8). Kaikki laternaoppaan tarjoama tieto on puistossa suomen lisäksi myös englanniksi ja ruotsiksi, jotta sisältö olisi saatavilla kansallisuudesta riippumatta. (Salmia ym. 2013. 138-139)

Kuva 8. Laternaopas Lepaan älypuistossa (Salmia ym. 2013. 139).

Kolmas Lepaan puistossa käytössä oleva sovellus on Wikitude, joka puhe-
limen paikannuksen avulla pystyy tietyissä kohteissa lisäämään älylaitteen
näytölle lisätyn todellisuuden näkymän. Lepaan älypuistossa on tätä tek-
nologiaa käytetty kolmessa eri pisteessä, jossa älylaitteella voi tarkastella
kävijän näkemää maisemaa noin 100 vuotta ajassa taaksepäin. (Salmia
ym. 2013. 138)

7.2 Museopuutarha

Monen museon ympärillä sijaitsee puutarha, mutta se mitä puutarhassa
kasvaa määrittelee onko kyseessä vain museon puutarha vai museopuutar-
ha. Museopuutarhoissa kasvaa kasveja, jotka kertovat alueen tai kasvien
historiasta. Museopuutarhan kaikilla kasveilla on tarina kerrottavanaan
samoin kuin museoesineillä. Museonpuutarhan voi perustaa kunnostamal-
la vanhan puutarhan tiettyyn aikakauteen tai tarkoitukseen sopivaksi tai
rakentamalla kokonaan uuden puutarhan, jossa viljellään perinteikkäitä
kasveja. Uutta museopuutarhaa rakentaessa voidaan käyttää maan alla uut-
ta teknologiaa puutarhanhoidon helpottamiseksi tai sitten puutarha voi-
daan perustaa käyttäen vain vanhoja menetelmiä, molemmilla tavoilla pe-
rustettuna museopuutarha on yhtä arvokas kasvien historian kannalta.
Myös vanhat pihapiirit voivat olla osa museopuutarhaa (Heinonen, Pihl-
man, Kaihola, Koskela, Hartikainen, Kinnanen & Peura 2014. 18-25.)

Museopuutarha voi yksinkertaisimmillaan olla perennapenkki vanhan ra-
kennuksen vieressä tai sitten kokonainen ryytimaa. Museopuutarhan pe-
rustamisesta on tehty maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen toi-
mesta hyvä perustamisopas, jossa ohjeistetaan erikokoisten museopuutar-
hojen perustamiseen ja hoitoon sekä museopuutarhaan sopivien kasvien
valinnassa. Oppaassa kerrotaan muun muassa Pukkilan kartanossa sijait-
sevasta Pehr Kalmin ohjeilla perustetusta kalmilaisesta museopuutarhasta
(Kuva 9). (Heinonen ym. 2014)

Kuva 9. Kalmilainen puutarha Pukkilan kartanossa (Heinonen ym. 2014. 33. Lupa kuvan käyttämiseksi 19.04.2016)

7.3 Äänimaisemat ja moniaistillisuus

Äänimaisema-termillä tarkoitetaan yksilöiden ja yhteisöjen kykyä tulkita akustista ympäristöään. Äänimaisemaksi voidaan lukea mikä tahansa äänen kokonaisuus; konkreettiset ympäristöt, sävellykset tai äänitaideteokset. (Muuttuvat suomalaiset äänimaisemat n.d.) Rentoutumiseen ja rauhoittumiseen tarkoitettuja luontoäänilevyjä on ollut tarjolla kauan, mutta ope- tuksen osana äänimaisemia ei ole hyödynnetty välttämättä niiden koko po- tentiaalilla. Äänimaisemia käytetään nykyään paljon erilaisissa yhteyksis- sä, muun muassa monet kaupungit ovat halunneet säilyttää kaupungille tyypillisiä ääniä. Erilaisia kaupunkien ääniin liittyviä hankkeita on ollut esimerkiksi Helsingissä ja Porissa. (Simonen 2011.) Äänimaisemat sopivat hyvin myös museoihin, sillä ne herättävät historian henkiin ja saavat kuun- telijansa keskittymään ympäröiviin ääniin.

Äänimaisemien kanssa yhdessä kulkee moniaistillisuus. Itse osallistuin moniaistilliseen rentoutumistilaan Vantaalla Myyrmäki-talossa 16.5.2015. Rentoutumistilassa valittiin itseään miellyttävä ympäristö esimerkiksi met- sä, ja sen jälkeen keskityttiin metsään kaikilla aisteilla. Aisteja aktivoi muun muassa kuvat, ääninauhat, tuoksut, maut ja kosketeltavat pinnat, jotka sopivat valittuun rentoutumisympäristöön. Myyrmäki-talolla olleen rentoutumistilatapahtuman järjesti sosiaali- ja koulutusalan ammattilaisten perustama osuuskunta Kotva, joka haluaa edistää kohtaamista, oppimista,

elämyksellisyyttä ja tuoda iloa elämään moniaistillisuuden avulla (Osuuskunta Kotva n.d).

8 KATTELUKSEN MAATILAMUSEON KEHITTÄMISSUUNNITELMA

Katteluksen maatilamuseo on vasta perustettu ja menestyväksi ja jatkuvaa kiinnostusta herättäväksi käyntikohteeksi tullakseen on museotoimintaa muun yritystoiminnan ohella kehitettävä. Opinnäytetyön toimeksiantajalla Katteluksen tilan yrittäjillä ei ollut kehityssuunnitelman osalta erityisiä toiveita ja he olivat avoimia kaikille vaihtoehdoille. Kehittämissuunnitelma on jaettu kolmeen osaan, markkinointi-, toiminnan kehittämis- ja rahoitussuunnitelmaan.

8.1 Markkinointisuunnitelma

Jokaisen liikeidean kohdalla tärkein asia on markkinointi. Jollei markkinointisuunnitelmaa ole eikä aktiivista markkinointia tapahdu, asiakkaat eivät löydä tuotetta, joka tässä tapauksessa on museokokemus. Museon markkinointi on haasteellista, sillä siinä markkinoidaan elämystä. Paras tapa lähestyä markkinointia Katteluksen tilalla onkin hyvin todennäköisesti näkyvyyden lisääntyminen. Toistaiseksi Katteluksen maatilamuseossa ei peritä sisäänpääsymaksua ja näin ollen yrityksen kannalta kaikki markkinointiin käytetyt resurssit eivät tuota tulosta.

Markkinointia Katteluksen tilamuseon kohdalla lähdetään viemään eteenpäin sähköisiä kanavia pitkin. Katteluksen tilalla on omat nettisivut osoitteessa www.katteluksentila.fi, joille maininta museosta voidaan liittää. Myös museoportaalit kuten www.lansiuudenmaanmuseot.fi ja Uudenmaan museo-opas, joihin liittyminen on ilmaista, ovat helppo keino saada näkyvyyttä museolle. Portaaliin päästäkseen tulee museossa olla pysyvä näyttely ja sen on oltava saavutettavissa myös liikuntavammaisille. Jos museo täyttää nämä vaatimukset ja haluaa liittyä sivustoille tulee ottaa yhteyttä oman alueensa maakuntamuseoon. Joka Länsi-Uudellamaalla, jolla Kattelus sijaitsee, on Tammisaaren museokeskus EKTA ja sieltä museoportaalien hoitavaan Peter Sjöstrandin.

Katteluksen maatilamuseo voisi harkita osallistumista maatalousaiheiseen internet-verkossa toimivaan museoportaaliin www.museoraitti.fi. Tähän maatalousmuseo Sarkan ylläpitämään portaaliin otetaan mukaan kaikki ympäri Suomea toimivat maatalousaiheiset museot. Sivustolle liittymiseen on kertaluontoinen 200 euron liittymismaksu ja tällä pääsee sivustolle, jota päivitetään ilmaiseksi ja mahdollisuuden osallistua joka toinen vuosi painettavaan museo-esitteeseen, jonka kustannukset jaetaan osallistuvien museoiden kesken ja jota jaetaan erilaisissa tapahtumissa, museoissa ja muissa matkailuneuvontaa tarjoavissa paikoissa. (Museoraitti n.d.)

Näiden lisäksi maatilamuseon markkinointia Katteluksen tilalla kannattaa ehdottomasti suorittaa myös Katteluksen omilla verkkosivuilla ja Facebookissa, jotka ovat jo olemassa. Näillä markkinointiin liittyvillä keinoilla on Katteluksen maatilamuseolla mahdollisuus kehittyä ja kasvaa alueellaan tunnetummaksi museoksi, joka tavoittaa mahdollisimman monia museon aihealueesta kiinnostuneita.

Hyvää mainontaa tilalle on myös helposti toteutettavat esitteet ja opaskyltit. Tulostettuja paperisia esitteitä voisi viedä alueella sijaitseviin matkailukohteisiin. Näitä kohteita voisi olla Mustion linna, Lohjalla sijaitseva Tytyrin kaivosmuseo, sekä Salon Meritalon museoon sekä kaikkiin lähikaupunkien matkailuneuvontapisteisiin. Kaikki nämä kohteet luultavimmin suostuvat laittamaan esitteen näkyville. Myös Katteluksen sijainti aivan Kuninkaantien matkailureitin varrella kannattaa hyväksikäyttää. Tällä hetkellä tilan ohi kulkevalla tiellä on ruskea-valkoiset viitat, jotka opastavat Katteluksen tilalle. Museota mainostaakseen voisi tien viereen viedä opaskyltin myös tilalla sijaitsevasta museosta ja näin houkutella ohi ajavia matkalaisia.

Näillä markkinointikeinoilla maatilamuseo saa varmasti riittävästi näkyvyyttä ja vaikka eri kanavien markkinointiin liittäminen tapahtuisi portaittain, ovat keinot jokainen itsessäänkin tehokas markkinointitapa. Museon markkinointia kannattaa kehittää samaan tahtiin muiden museon toimintojen kanssa. Museotoiminnan kasvaessa tai museon laajentuessa kannattaa pyrkiä aina tehostamaan markkinointia.

8.2 Toiminnan kehittämissuunnitelma

Katteluksen maatilamuseo on tällä hetkellä verrattain pieni ja museotoiminnan kehittäminen ja laajentaminen toisi kävijöille myönteisemmän kokemuksen ja saisi kenties asiakkaat palaamaan uudestaan. Toiminnan kehittäminen pitää myös tilan mielenkiinnon yllä museotoimintaa kohtaan. Katteluksen tilalle museotoiminnan kehittäminen on luonnollinen jatku-mo, sillä tilan rakennukset ja ympäristö sopivat hyvin museon jatkamiselle myös ulos museon tämänhetkisestä tilasta. Työn toimeksiantaja oli avoin kaikille kehittämisehdotuksille, joten valitsin tilan kehittämissuunnan mielestäni museoon sopivimmaksi.

8.2.1 Kasvimaa ja hedelmätarha

Katteluksen tilalla on jo olemassa oleva kasvimaa sekä hedelmätarha ja näiden muokkauksella saataisiin niistä osa museota museopuutarhan muodossa. Tilan ympäristö on jo valmiiksi sopiva museopuutarhaan, sillä pihapiiri on vanhan kartanon piha kivenavetoinen ja vellikelloineen. Myös riukuaidatut alueet kesäajan eläimille sekä vanhat puukujat ovat kaunis alue myös museopuutarhalle. Jotta mielenkiinto ylläpitää museopuutarhaa

säilyy, tulee sen olla helppohoitoinen. Katteluksen tilan lähellä sijaitseva Mustion linna ja ruukki kuuluisine puistoineen vetävät alueelle muutenkin puutarhoista ja puistoista kiinnostuneita ihmisiä, jotka voisivat olla potentiaalisia museopuutarhakävijöitä.

Hedelmätarha Katteluksen tilalla on jo olemassa ja se on hyvin hoidettu, joten sille ei välttämättä tarvitse tehdä kuin pieniä kunnossapitotöitä. Museoon hedelmätarhan voi liittää selvittämällä koska se on perustettu ja mitä lajikkeita olemassa olevat omenapuut edustavat, sillä kasvinjalostuksen edetessä vanhat kasvilajit väistyvät ja kertovat omaa historiaansa, jota museopuutarha voisi säilyttää.

Kasvimaa, osana museopuutarhaan, voidaan toteuttaa käyttämällä vanhoja kasveja. Ennen antibioottien aikaa lääkekasveja kasvoi jokaisella kasvimaaalla ja näin ollen vanhat yrtit ja rohtokasvit sopivat museopuutarhaan. Naantalin museo on perustanut museopuutarhan, jossa kasvaa Naantalin keskiaikaisen luostarin historiassa käytettyjä yrttejä sekä lääke- ja rohtokasveja. Näitä ovat muun muassa ryytisalvia, kynteli, liperi, iisoppi ja laventeli. Luostarista on nykyään jäljellä vain kirkko. (Naantali. 2014). Myös Katteluksen museopuutarhassa voitaisiin käyttää näitä kasveja, vaikkeivät ne suoranaisesti liitty tilan historiaan, sillä kattavan museokokemuksen aikaansaamiseksi voidaan lisätä museopuutarhaan ja museon teemaan sopivia kasveja. Tärkeintä valittaessa kasveja museopuutarhaan on, että ne kiinnostavat kasvimaan pääasiallista hoitajaa ja että niitä voidaan myös pienissä määrin hyödyntää. Ajatuksia sopivista kasveista voi hakea jo olemassa olevista museopuutarhoista ja arboretumeista.

Jotta kasvimaalla olisi kaunis ja hyvin hoidetun näköinen sekä siisti, pitää sen olla selkeä ja siellä pitää olla riittävästi kulkuväyliä, jotta museopuutarhassa kävijät pääsevät lähelle kasveja. Perinteinen ruutukaavaan perustettu kasvimaalla on tyylikäs ja siinä kasvien viereen pääsee käytäviä pitkin. MTT on julkaissut Museopuutarha perustaminen ja hoito -kirjassa, jossa käsitellään kattavasti kalmilaiseen tyyliin perustettua puutarhaa ja sieltä löytyy ohjeita ja ehdotuksia sopivista kasvivalinnoista sekä käytännön hoito-ohjeita. Samassa kirjassa käsitellään myös kasvien nimeämisen tärkeyttä, sillä museopuutarhassa vierailijat ovat kiinnostuneita kasvien nimistä ja nimikyltit ovat oleellisessa osassa kasvimaalla. (Heinonen ym. 2014) Jotta kasvimaalla kestäisi useat vierailijat, pitää käytävät ja kulkuväylät olla hyvin perustettuja ja tehty mieluiten kivistä tai sorasta. Tällaiset kulkuväylät on myös helppo pitää puhtaana ja näin kasvimaalla siistinä.

Museopuutarhaksi voidaan kutsua myös pihapiirissä sijaitsevia kukkaistutuksia. Vanhat syreenipensaat tai perennapenkit hyvin hoidettuina tuovat hyvän lisän museopuutarhaan. Tilalla voi itsellään olla vanhoja pihakasveja tai alueen muilta asukkailta voi kysyä kasveja, joilla tiedetysti on historia alueella. Kukkapenkit ja pensaat ovat osa Katteluksen tilan pihapiiriä, joten niiden lisääminen ja kasvien historian tarkastelu ja esille tuominen tuovat lisäarvoa museolle.

Museopuutarhaa ei välttämättä tarvitse perustaa kokonaisuudessaan kerralla, vaan voidaan se jakaa osiin aloittaen helpommin toteutettavista osista

esimerkiksi hedelmätarhasta ja kukka- ja pensasistutuksista. Kasvimaan perustamiseen tila voisi käyttää ulkopuolista apua esimerkiksi alan opiskelijoilta ja tarjota uuden opinnäytetyön aiheen vaikka Hämeen ammattikorkeakoulun Lepaan yksikön opiskelijoille. Näin museopuutarha tulisi mietittyä kokonaisuutena alan ammattilaisen toimesta ja lopputuloksesta tulisi paras mahdollinen.

8.2.2 Kesäkahvila

Museotoimintaa täydentäisi varsinkin kesäaikaan kahvila. Kahvila voisi sijoittua joko sisälle museoon tai museopuutarhan toteutuessa sinne, huvimajan muodossa. Kesäkahvila toimisi vain kesäisin toukokuun lopun ja elokuun alun välisenä ja toiminta pidettäisiin sen suuruisena, että tilan väki voisi sen itse hoitaa. Kahvilan valikoimat eivät olisi laajat vaan sisältäisivät vain paria erilaista tarjottavaa sekä kuumaa ja kylmää juomaa.

Ennen kahvilan perustamista tarvitsee kuitenkin selvittää mahdolliset perustamiseen vaadittavat tilat ja luvat. Myös kahvilatoiminnan erilaisen verotuksen liittäminen maatalan muihin toimintoihin pitää pohtia. Kahvilan perustaminen ulkotiloihin, kuten museopuutarhaan, on varmasti haaste kahvilalta vaaditun hygienian kannalta, mutta puutarha olisi hieno miljöönauttia kesäpäivästä. Joten haasteista huolimatta ulkoilmakahvila olisi varmasti elämyksellinen kävijöille. Kahvilan yhteyteen voisi perustaa myös museokaupan, josta kävijät voisivat ostaa esimerkiksi paikallisia käsitöitä tai muita matkamuistoja.

Kahvilan markkinointi voisi tapahtua ainoastaan tienvarsikylttien avulla. Kesäaikaan ohiajavat matkustajat voisivat poiketa kahville kauniiseen maalaismiljööseen ja samalla tutustua museopuutarhaan ja museoon.

8.2.3 Kuuntelukävely ja ympäristöopasteet

Katteluksen tilalla on edellisten polvien muisteloita tilan historiasta äänitteinä ja näissä äänitteissä on tarinoita joistain tilan rakennuksista ja ympäristöstä. Näitä äänitteitä voitaisiin käyttää LaternaOppaan tavoin, mutta helpommin toteutettuna ilman langatonta verkkoyhteyttä ja sivustopohjaa. Tarinoista voitaisiin leikata mahdollisiin kiertokävelykohteisiin liittyviä lyhyitä nauhoitteita, jotka voitaisiin ladata esimerkiksi mp3-soittimelle ja lainata näitä museovierailijoille. Näin museovierailijat voisivat itse kierrellä ennalta määritellyn reitin ja aina kohteessa kuunnella soittimelta siihen liittyvän tarinan. Ääninauhoitteet voisivat olla myös kuunneltavissa Katteluksen tilan verkkosivuilla, josta kävijä löytäisi ne nopeasti ja voisi kuunnella niitä autenttisessa ympäristössä.

Jo ennen äänitteitä voitaisiin tilalle tehdä lyhyt merkitty kiertokävelyreitti, jonka varrella olisi perinteisiä opastauluja kohteiden historiasta. Tällaisia kohteita Katteluksen tilalla voisi olla vanha navetta, vanha paja, puutarha ja päärakennus.

8.3 Rahoitussuunnitelma

Vaikka museo on museomääritelmän mukaan voittoa tuottamaton organisaatio, voidaan museosta varsinkin sen kehittyessä laajemmaksi periaatesisäänpääsymaksua. Sisäänpääsymaksulla katettaisiin ainakin osa museon kustannuksista ja mahdollistettaisiin museon kehittyminen. Museon rahoitussuunnitelma perustuu täysin sisäänpääsymaksuista saataviin tuloihin, sillä Katteluksen maatilamuseo ei täytä valtion museoavustuksen kriteerejä. Tilalla museosta saatavat tulot eivät välttämättä ole merkittävät eivätkä pakolliset, sillä museotoiminnasta ei ole tulossa tilan pääelinkeino.

Oikean suuruisen sisäänpääsymaksun määrittämiseksi voidaan vertailla samalla alueella jo toimintansa vakiinnuttaneiden samansuuruisten museoiden sisäänpääsymaksuja. Lansiuudenmaanmuseot.fi -palvelusta löytyy tietoa alueen muiden museoiden sisäänpääsymaksuista ja niitä vertailemalla sopivan kokoinen sisäänpääsymaksu saman kokoluokan museoille on 2-3 euroa. (lansiuudenmaanmuseot.fi n.d.) Näihin verraten sopiva hinta Katteluksen maatilamuseolle voisi olla kaksi euroa, sillä mietittäessä asiakkaiden ostointoa on todennäköisempää saada asiakkaita, jos sisäänpääsymaksu on maksettavissa yhdellä kolikolla.

Tulevaisuudessa, kun museotoimintaa on laajennettu, voidaan sisäänpääsymaksua korottaa. Esimerkiksi museopuutarhan ja kävelykierroksen valmistuttua kokonaisuudessaan voidaan sisäänpääsymaksu korottaa viiteen euroon. Kuuntelukävelyn valmistuttua voitaisiin soittimia, joilla kuuntelu onnistuu, lainata viidellä eurolla ja näin yhden museokävijän voitaisiin laskea tuottavan museolle kertakäynnillä jo 10 euroa. Myös museon yhteyteen mahdollisesti perustettava kahvila- ja myymälätoiminta lisäisivät osaltaan kassavirtaa.

Kehityssuunnitelma tällaisenaan on vain ohjeellinen tilalle ja he saavat käyttää siitä haluamiaan osia, mutta mielestäni suunnitelma tarjoaa valmistuessaan kokonaisvaltaisen museoelämyksen kaikille museokävijöille iästä ja sukupuolesta riippumatta.

9 YHTEENVETO

Kevään 2016 aikana on Katteluksen tilalle perustettu museo, jonka esineet on inventoitu ja luetteloitu sekä museotila on aseteltu selkeästi ehjäksi museokokonaisuudeksi. Museon järjestämiseen ja inventointiin käytin aikaa yhteensä neljä työpäivää ja sain apua isoimpien museoesineiden, kuten viljanlajittelijan ja silppukoneen siirtämiseen. Esineiden tunnistaminen onnistui hyvin niiden ollessa pääosin tuttuja vielä nykyaikaisesta maataloudesta. Perustettu museo tukee Katteluksen tilan matkailutoimintaa ja luo mahdollisuuksia uusien ohjelmapalveluiden kehittämiseksi.

Työ on aiheen saamisesta valmiiksi saattamiseen kestänyt noin vuoden, mutta aktiivisesti työtä on tehty noin neljä kuukautta. Käytetyssä ajassa museon perustaminen ja kehityssuunnitelman tekeminen ovat onnistuneet hyvin. Teoriaosassa on käsitelty maatilamuseoiden toimintaa ja tarpeellisuutta sekä museoihin liittyviä lakeja ja asetuksia.

Opinnäytetyöprosessi on sujunut hyvin ja olen tyytyväinen lopputulokseen. Toiminnallinen osa sujui hyvin ja lopputulos on selvä parannus entiseen. Museoesineet olisi voinut vielä pestä, jotta lopputuloksesta olisi tullut vieläkin viimeistellympi. Tämä jäi tekemättä sillä se tulisi suorittaa kessäaikaan kun esineet saataisiin ulos kuivamaan ja lämmin vesi olisi helposti saatavilla. Tämä opinnäytetyö luo pohjan samantyyppisten museoiden perustamiseen ja sitä voi soveltuvin osin käyttää muidenkin museoiden perustamisvaiheessa.

LÄHTEET

- Autoliitto. 2009. Suomen matkailutiet. Viitattu 12.4.2016.
<http://autoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/c213e087b1e99222cc0d54480ff5e930/1460820486/application/pdf/3245794/SuomenMatkailutiet.pdf>
- Heinonen, M. Pihlman, S. Kaihola, H. Koskela, A. Hartikainen, M. Kinnanen, H. Peura, A. 2014. Museopuutarha perustaminen ja hoito. MTT Kasvu 23. Viitattu 13.4.2016.
<http://www.mtt.fi/mttkasvu/pdf/mttkasvu23.pdf>
- ICOM. n.d. Defenition of terms. International council of museums. Viitattu 2.3.2016.
<http://icom.museum/the-organisation/icom-statutes/3-definition-of-terms/>
- Jurola, L. & Tornberg, L. n.d. Ihmeelliset innovaatiot. Viitattu 12.4.2016.
http://www.edu.fi/download/124496_yhdessa_oppimaan_ihmeelliset_innovaatiot.pdf
- Kallio, K. 2008. Erilaiset museot, erilaiset ystävät. Museum. 1/2008. Viitattu 2.3.2016.
<http://www.kallekallio.fi/ystavatmuseum.htm>
- Komiteamietintö 1999: 31. Museo 2000. Museopoliittinen ohjelma. Helsinki: Opetusministeriö.
- Laterna Vox. n.d. Stories and new technology. Viitattu 12.4.2016.
<http://laternavox.com/dynamic-en.html>
- Länsi-Uudenmaan museot. n.d. Tervetuloa Länsi-Uudenmaan museoportaaliin. Viitattu 6.4.2016.
<http://www.lansiuudenmaanmuseot.fi/>
- Maatalousmuseo Sarka. n.d. Kokoelmat. Viitattu 19.3.2016.
<http://www.sarka.fi/vierailulle-museoon/kokoelmat/>
- Maatalousmuseo Sarka. n.d. Museon historiaa. Viitattu 19.3.2016.
<http://www.sarka.fi/vierailulle-museoon/yleista-museosta/museon-historiaa/>
- Museolaki 3.8.1992/729
- Museoraitti. n.d. Mikä museoraitti?. Viitattu 28.3.2016
<http://www.museoraitti.fi/mika-museoraitti/>
- Museovirasto. 2003. Historiallisten rakennusten paloturvallisuus. Viitattu 5.2.2016.
<http://www.nba.fi/fi/File/1784/historiallisten-rakennusten-paloturvallisuus-esite.pdf>

Mustion linna. 2016. Museo & opastetut kierrokset. Viitattu 19.3.2016.
<http://www.mustionlinna.fi/fi/museo-a-puisto/museo-a-puisto/museo-a-opastetut-kierrokset>

Muuttuvat suomalaiset äänimaisemat. n.d. Äänimaisema – ai mikä?. Viitattu 13.4.2016.
<http://www.aanimaisemat.fi/p/aanimaisema-ai-niin-mika.html>

Mäkelä, M. 1998. Karjalohjan Kattelus – kylä ja talo. Mustio. Omakustanne

Naantali. 2014. Museon vihreä keidas. Viitattu 13.4.2016
http://www.naantali.fi/kulttuuri/nlin_museo/fi_FI/museopuutarha/

Noro.fi. 2004. Keskiajan Turku. Viitattu 13.4.2016
<http://noro.fi/2004/06/19/turku/>

OKM. 2012: 5. Rakkaudesta kulttuuriperintöön. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä. Viitattu 29.1.2016.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/OKMtr5.pdf?lang=fi>

OKM. n.d. Museoiden valtiosuudet. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Helsinki. Viitattu 3.2.2016.
<https://docs.google.com/document/d/11yaZ8YGWdG8VQNCuTRhXn4CcLy1b6rKPMYDmv-3RYcU/edit>

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:27. Valtakunnalliset erikoismuseot. Viitattu 3.2.2016.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/OKM27.pdf?lang=en>

Osuuskunta Kotva. n.d. Osuuskunta Kotva. Viitattu 14.4.2016
<http://osuuskuntakotva.blogspot.fi/>

Pelastuslaki 29.4.2011/379

Pohja, A. 2012. Älysovellusten mahdollisuudet puistoissa. Hämeen ammattikorkeakoulu. Maisemasuunnittelun koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Ridderberg, T. 1994. Kuninkaantie. Porvoo. WSOY

Salmia, J. Michelson, A. Nuutila, J. Siivola, L. & Venho, P. 2013. Mobiili opas 2 -mobiilia luonnollisesti. Viitattu 13.4.2016. Saatavissa Theseustietokannassa:
<https://www.theseus.fi/handle/10024/69450>

Simonen, J. 2011. Kaupunkipuiston äänimaisema: Porin kirjurinluodon ja Hanhiluodon puistot. Hämeen ammattikorkeakoulu. Maisemasuunnittelun koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Sjöblom, T. 2012. Markkinoinnin nykytila ja kehittäminen, Case Porvoon museo. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Suomen maaseutumatkailuyrittäjät ry. n.d. Maaseutu matkailua ympäri vuoden, ympäri Suomen. Viitattu 22.3.2016.

<http://www.smmmy.fi/fi/etusivu/>

Tampereen yliopisto. 2006. Maaseutumatkailun kuluttajatutkimus 2006. Viitattu 22.3.2016

<http://docplayer.fi/744303-Maaseutumatkailun-kuluttajatutkimus-2006.html>

Tilastokeskus. 2015. Suomalaiset matkustivat viimeänä kesänä 2015 kotimaan lisäksi myös Keski-Eurooppaan. SVT. Viitattu 22.3.2016.

http://www.stat.fi/til/smat/2015/14/smat_2015_14_2015-10-07_tie_001_fi.html

Utriainen, A. 2006. Elämys tulee – onko museo valmis?. Kuriositeettikabi.net 1/2006. Viitattu 12.4.2016.

<http://kuriositeettikabi.net/numero1/Elamystulee.pdf>

Uudenmaan museo-opas. 2012. Tietoa palvelusta. Viitattu 6.4.2016.

<http://www.museo-opas.fi/fi/content/tietoa-palvelusta>

KATTELUKSEN MAATILAMUSEO

Ajokalut ja menopelit

101-105 Erilaisia kärryjä

Kärryt olivat 1960-luvulle asti, ennen autojen yleistymistä tärkeitä menopelejä varsinkin maaseudulla. Kärryjä on käytetty matkustamiseen jo monta sataa vuotta. Ensimmäisissä suomesta löydettyistä kärryissä oli umpipuiset kirveellä veistetyt pyörät. Kärryillä onkin useita erilaisia nimiä muun muassa kiesit eli kirkkokärryt, ajelurattaat ja trillat. Katteluksen tilan museosta löytyy erilaisia ja eri säädyille kuuluneita kärryjä. Kärryt 101-103 ovat selvästi säätylaisten käyttämiä, sillä niissä on nahkaiset pehmustetut penkit sekä rautajouset, joiden tarkoituksena on tehdä matkasta miellyttävämpi. Talonpojilla oli yleisesti käytössä puiset kärryt, joissa mahdollisesti oli penkki kuten 104. Kärryjä käytettiin myös tavaroiden kuljettamiseen ja siihen tarkoitukseen on käytetty kärryjä 105

106-111 Rekiä

Rekiä käytettiin samaan tarkoitukseen kuin kärryjäkin lumen aikana. Katteluksen museossa on tavallisten ihmisten kuljetukseen käytettävien rekien (106-108,111) lisäksi kuormareki (110), jota on käytetty erilaisten kuormien kuljetukseen. Museosta löytyy myös heinäreki (109), joka oli tärkeä apuväline eläinten ruokkimisessa talviaikaan. Tämä sen takia että kesäaikaan heinää kerättiin talteen niityiltä ja suomailta ja se varastoitiin heinälaatoihin lähelle heinämaita. Ja talvenaikaan eläintentarpeen mukaan heinä kuljetettiin heinäreillä karjasuojiin eläinten ruuaksi.

Sadonkorjuu ja peltotyöt

201 Viskuri/viljanlajittelija

Puitu vilja kaadettiin lajittelijaan, joka erotti viljasta akanat ja muut epäpuhtaudet.

202 Silppukone tai silppuhärkä

Ennen heinän viljelyn aloittamista karjan talvirehuksi eläinten talvirehuksi oli heikonlaista. Silppuhärällä silputtiin olkia ja havuja eläinten rehuksi. Silputut oljet saatettiin viedä eläinten eteen kuivana tai sitten niitä liotettiin vedessä tai virtsassa ja tätä rehua kutsuttiin appeeksi. Appeeseen saatettiin olkien ja havujen lisäksi lisätä juurikaskasvien naatteja, sammalta tai jopa hevosenlanta.

203 Kyntöaura

204.1.-204.4. Lapio

205 Sontatalikko

206.1.-206.2. Heinähanko

207 Listinhanko

Listinhankoa käytettiin juurikaspelloilla juurikkaan naattien katkaisuun juurikkaiden vielä ollessa maassa. Listinhangon terää piti teroittaa usein, jotta työ olisi ollut tehokasta. Vuonna 1954 Maamiehen taitokirjassa listinhangosta kerrottiin näin: *"Listimisvaiheessa ei siten tällä menetelmällä yleensä ajansäästöä saavuteta. [...] Työnopeutta hidastaa varsin tuntuvas- ti juurikkaan niskan huono näkyvyys. Menetelmän varjopuolena on, että listimistappiot helposti muodostuvat varsin suuriksi – juurikasta jää naat- tiin – jolloin menetelmän taloudellisuus muodostuu kyseenalaiseksi. Työn- suorituksen laadun jatkuvaan valvomiseen onkin kiinnitettävä hankolistin- tää sovellettaessa riittävästi huomiota."* (Sipilä & al.: Maamiehen taitokir- ja. Pellervo-Seura 1954)

208 Viikate

209.1.-209.5. Sirppi

210 Heinäharava

211.1.-211.2. Lapio/Kaira

Tätä työvälinettä on mahdollisesti käytetty aitatolppia tai heinä seipäitä varten tarvittavien kuoppien kairaamiseen.

212 Hara

Tätä on käytetty luultavimmin erilaisten juurikkaiden nostossa, jos naatit ovat katkeilleet ja vaikeuttanut käsin nostoa on haralla kangettu juurikkaat ylösmaasta.

Puutyöt

301.1.-301.6. Pitkähöylä

302.1.-302.8. Rouhintahöylä

303.1.303.8. Särmähöylä tai syrjähöylä

304 Kahdenmiehen höylä tai härkähöylä

Katteluksen tilan museossa on iso valikoima erilaisia höyliä ja yhdessä höylässä on painettu vuosiluku 1909 josta voidaan päätellä muidenkin höylien ikää. Höylillä on ollut erilaisia käyttötarkoituksia. Pitkähöyliä on käytetty erityisesti isojen pintojen höyläämiseen. Rouhintahöylää on käy- tetty raakalaudan ensimmäisessä höyläämisessä ja särmähöylillä on höy- lätty kapeita paikkoja esimerkiksi uria. Kahdenmiehen tai härkähöylän nimikin jo kertoo, tätä höylää käytettiin kahdenmiehen voimin.

305.1.-305.6 Puupuristin

306.1.-306.2. Vatupassi

307 Suorakulma

308 Harppi

309 Suuntapiirrin

Suuntapiirtimellä voitiin merkata puutöitä tehdessä helposti reunojen suuntaisesti kulkevia erilaisia apuviivoja. Näitä apuviivoja voitiin käyttää esimerkiksi urien tekemiseen tai kahden eri kappaleen kohdistamiseen.

310.1.-310.4 Käsiporat

311 Selkäsaha

312.1.-312.8. Erilaisia pokasahoja ja oksasaha

313.1.-313.5 Tukkisaha

314 Vesuri

315 Viila

316 Puunuija

317 Metalli vasara

318 Puukäsityökirja

319 Mutteriavain

320 Tukkisakset

321.1.-321.5. Pihdit

322.1.-322.3. Katkaisupihdit

323 Tunkki

324.1.-324.2. Työkalupakki

325 Uittokoukku

326 Sorkkarauta

Koti ja navetta

401 Iso vaaka

402 5 kg vaaka

403 Käsivaaka

404 Mortteli

405 5 litran kappi

406.1.-406.5 Maitotonkkia

407.1.-407.3 Lypsyämpäri

408.1.-408.2 Maitosiivilä

Lypsyämpäri ja maitosiivilä ovat olleet käytännöllisiä välineitä käsinlypsyn aikakaudella ja maitosiivilä vielä sen jälkeenkin. Lypsyämpäri on osittain ummessa, jotta ämpäriin ei menisi mahdollisesti likaa eikä ämpäriin täyttyessä maito tullut yli reunojen niin helposti. Maito on lypsyn jälkeen siivilöity maitosiivilällä, joka on laitettu tonkanpäälle ja siivilän sisään siiviläpaperi joka on poistanut maidosta pienetkin epäpuhtaudet.

409.1.-409.2. Litran mitta

410 Kirnu

411 Kahvipannu

412 Kahviprännäri

Suomen kahvinjuonti kulttuuri on nykyään maailmankuulua ja se onkin saanut juurensa jo 1800-luvulla, jolloin kahvista tuli suomessa arkijuoma.

Kahvi yleensä ostettiin raakoina papuina, jotka prännärillä paahdettiin ruskeiksi. Paahdettuja papuja säilytettiin suljetussa astiassa ja niitä jauhettiin tarvittava määrä jokaisella kahvinkeitto kerralla.

413 Petkele

Petkelettä käytettiin pilkkomiseen ja silppuamiseen ruuanlaiton yhteydessä.

414 Lehmänkello

415 Luistimet

416 Silitysrauta

417 Lihamylly

418 Karstat

Karstoja käytettiin lampaan villojen käsittelyyn ennen kuin siitä kehrättiin lankaa. Lampaan villaa laitettiin karstoille, jonka jälkeen villaa harjattiin siten että siitä tuli karstan päälle tasainen villa kerros, joka lähti kokonaisuena irti karstasta. Tätä kutsuttiin villaleperekiksi, josta rukilla kehrättiin lankaa.

419 Mehu- tai juustopuristin

420 Iso lasipullo ja kori

421.1.-421.5 Metalli rasioita

422 Juustomuotti

423 Rei'itin

Tätä työkalua on mahdollisesti käytetty ruuan valmistuksessa tai mahdollisesti villan työstön yhteydessä.

424 Vesikelkka

425 Vesitiinu

Ennen vanhaan vettä jouduttiin kantamaan paljon ja talviaikaan saatiin suuriakin vesi määriä siirrettyä pitemmällekin vesikelkalla ja erilaisilla vesiasioidilla.'

426 Leipämuotti

Vuosina 1939-1940 Suomen elintarviketeollisuus ei sodan takia saanut toimitettua rintamalle riittävästi muonaa, joten Lotat tekivät ympäri suomea arvokasta työtä joka päivä leipoen maatalojen leivintuvissa ja suojeluskuntataloissa leipää rintamalla. Leivonta työtä helpottaakseen Lotat käyttivät leipämuotteja.

Muita käyttötavaroita

501 Vene

502.1.-502.2 Atrain

503 Haavi
504.1.-504.2. Pilkki
505 Sumppu

Sumpun toimii siten, että kalat uivat veden alle asetetun sumpun sisään kapeasta suuaukosta eivätkä löydä sumpun perältä enää ulos.

506.1.-506.2 Kaira
507.1-507.2. Jääpiikki
508.1.-508.3 Sammutuskalustoa
509 Pistooli
510.1.-510.2. Kivääri

511.1.-511.7 Ansaraudat

Ansarautoja käytettiin erilaisten metsän eläinten saalistamiseen. Saalistetuimpia eläimiä olivat muun muassa jänikset ja ketut.

512 Aisat

513 Ketjuaisat

Ketjuaisoja käytettiin hevosten perään laitettavien vedettävien laitteiden kiinnitykseen samaan tapaan kuin tavallisia puuaisoja

514 Valjaiden osia.